

BUITEN

24^E JAARGANG N^O. 39

ZATERDAG 27 SEPTEMBER 1930

Foto Deutscher Werkfilm

SIAMEESCHE DANSERS

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

HET ZEGEL VAN CONFUCIUS, DOOR MAX SURIENT (14)	BLZ. 458
ZONNEBLOEM BIJ AVOND (GEDICHT), DOOR C. WILKESHUIS	BLZ. 459
BEELDEN UIT SIAM (GEÏLL.) (SLOT), DOOR MATTY VIGELIUS	BLZ. 460—461
DE HEILIGE FRANCISCUS VAN HET VONDELPARK DOOR F. VAN W.	BLZ. 460
HET FEESTELIJK AFSCHIED VAN DE ZUIDERZEE (GEÏLL.) DOOR M. C. VAN ZEGGELEN	BLZ. 462—465
LOWIEKE, DOOR ROBERT VAN PASSEN	BLZ. 464
DWERGHOENDERS (GEÏLL.) DOOR E.	BLZ. 466—468
EEN SLIMME JAGER, DOOR H. E. KUYLMAN (I)	BLZ. 468
GEVEL IN DE BAKKERSTRAAT TE ARNHEM (ILL.)	BLZ. 468

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam, stukken voor de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam, Met de toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Nieuw verschenen nummers 25 ets., oudere 50 ets.

Het zegel van Confucius

14)

DOOR MAX SURIENT

TOEN wij alarm sloegen was die diefstal de enige, dien wij publiek maakten, want het veel grootere verlies was slechts bekend aan een tiental bonzen, dat ik, naar ik wist, blindelings kon vertrouwen.

Binnen zes uur nadat de diefstal gepleegd was, werd hij bekend gemaakt en dank zij mijn vroegere ervaringen kon ik zonder veel moeite raden, wie de roovers waren en een signalement van hun leiders verstrekken. Binnen een week waren al de vanden, behalve Macpherson, achterhaald en naar Shen Fun teruggebracht. De opstand van Lang Tun was een van die toevallige omstandigheden, die niemand kon voorzien en had tot gevolg, dat het ons het spoor deed bijster worden van den eenigen vluchteling, die ontkomen was.

„Gij hebt vandaag genoeg van Shen Fun en hare bewoners gezien, mijne heeren, om te begrijpen hoe het den Chineeschen vanden verging. Voor het feit, dat ik ze overleverde aan de genade der bewoners van de wereldlijke stad, bied ik geen verontschuldiging aan; zij waren het avontuur met open oogen begonnen, wetend wat de prijs zou zijn als zij verloren — en ze hebben dien ten volle betaald. Zij hadden in koelen bloede twee bonzen vermoord die het Heilige Schrijn bewaakten en die misdaad alleen verdiende reeds de strengste straf, die de Chineesche wet kent. Jenkinson's leven bleef gespaard, niet uit medelijden, noch omdat hij minder den dood verdiende dan de anderen, maar omdat ik vast geloofde, dat hij op de een of andere wijze te eniger tijd van nut kon zijn om de heilige reliquie terug te krijgen.

Nadat hij naar Shen Fun was gebracht vertelde hij ons alles wat hij wist — het was niet mogelijk de middelen te weerstaan, waardoor wij hem tot bekentenis brachten en die ik aan uw verbeelding zal overlaten. De wijze van ontvluchting was zorgvuldig vooraf beraamd; nadat zij buiten de

stad waren gekomen, was ieder zijn eigen weg gegaan en er was afgesproken, dat Macpherson naar Lang Tun zou gaan om zijn vrouw te halen en dat hij later Jenkinson zou ontmoeten op een punt halverwege Shen Fun en de kust. Het was Jenkinson, die het heilige reliquie had gestolen; maar misschien ten gevolge van het Chineesche bloed dat hij van zijn moeder had geërfd, beangstte het bezit ervan hem en ofschoon een kind het, wat het gewicht betreft, in zijn hand had kunnen houden, kon hij het niet dragen. Even vóór zij van elkaar gingen, gaf hij het Macpherson en met Macpherson ging het naar Lang Tun.

Mr. Winton, het was Macpherson's vrouw, Lady Lochineal, die mij — als gevangene — in Shen Fun werd gebracht na den aanval op de missie. Toen ik haar uit de handen van het gepeupel redde, wist ik niet wie zij was, maar wel wist ik, dat zulke opstootjes tot niets leiden en steeds door gruwelijke wraaknemingen worden gevolgd. Ik zal eerlijk opbiechten; ik redde haar, omdat ik bevreesd was, dat, als ik haar aan het gepeupel overliet, Tsi-Ann dat als een voorwendsel zou gebruiken en de vreemde soldaten zou veroorloven de Heilige Veste te slechten. Het fanatisme in de stad kende geen grenzen meer en ik wist, dat er thans geen andere plaats voor haar veilig was dan de Heilige Veste; dus bracht ik haar daarheen. Daar ondervroeg ik haar en toen ik vernam, dat zij Macpherson's vrouw was en hem spoedig een kind zou baren, begreep ik dat ik een waardevol pand in handen had indien hij door het een of andere toeval aan den dood in de missie ontkomen was. Ik liet haar in veilige handen achter, terwijl ik naar Lang Tun ijelde met de belofte al het mogelijke te doen om haar echtgenoot te vinden en den vriend, die op haar verzoek naar Lang Tun was gekomen”. Hij zweeg en keek vragend naar Macpherson en Winton.

„Ga voort”, zei de Amerikaan. „Ik heb reden mij je komst daar te herinneren. Wat gebeurde er daarna?”

„Toen, nadat mijn afschuwelijke taak daar beëindigd was, keerde ik wanhopig naar Shen Fun terug”, vervolgde de Chinees. „De ruïnes van de nederzetting waren nauwkeurig onderzocht om den verloren schat te vinden. Natuurlijk zonder resultaat. Toen het verhaal van Macpherson's vreemde ontsnapping ons bereikte, volgden wij elk zijner bewegingen van Lang Tun tot de woestijn van Thibet, waar hij verdween, weer werd opgespoord en gevolgd. Daarna ging hij voor ons verloren, maar zoo lang wij geen zekerheid hadden van zijn overlijden, bleven wij zoeken en gij weet reeds hoe wij ten slotte er in slaagden hem te vinden.

Inmiddels was hem een zoon geboren in Shen Fun en gij weet hoe wij hem naar zijn vader zonden. Uit den aard der zaak moesten wij in onze onderhandelingen met den Markies van Lochineal de grootste omzichtigheid in acht nemen. Wij dorsten niet erkennen, dat een blanke vrouw in China gevangen werd gehouden en ik kon den ambtenaren van de legatie ons verlies niet openbaren. Ik dacht, dat Macpherson spoedig de waarheid zou vermoeden en zou aanbieden het reliquie, dat voor hem absoluut waardeloos was, terug te geven om de in vrijheid stelling van zijn vrouw te koopen; en ik persoonlijk zou dit aanbod in ontvangst hebben genomen.

Na maanden van nadenken, kreeg ik een flauw vermoeden van de waarheid. Ik kwam tot de overtuiging, dat hij meende wat hij zei; dat hij niet wist, wat hij had gedaan. Hij had gehandeld als een automaat, onderworpen aan den wil van een ander. Ik vond middelen om hem te bespieden en te bestudeeren, wakend en slapend. Ik beproefde zelfs hem te onderwerpen aan zekere geheime kracht, die ik bezit. Al wat ik gewaar werd was — dat de Heilige Reliquie zich niet meer in zijn bezit bevond. Hij had het van Shen Fun naar Lang Tun gebracht, steeds onbewust van wat hij deed; maar van het oogenblik af dat hij in de club ontwaakte herinnerde hij er zich niets meer van. Toen hij weer normaal was, betekende het niets voor hem en het is mogelijk, dat hij het als een waardeloos stuk steen heeft weggeworpen.

Toen ik tot die overtuiging was gekomen, zag ik in, dat de eenige hoop om met zijn hulp de heilige reliquie terug te krijgen daarin lag, dat wij hem terugbrachten naar het tooneel van zijn onder-bewuste misdaden, als ik het zoo mag noemen. Mijn plan was, in 't kort, als volgt — Macpherson binnen de Heilige Veste te brengen die hij en zijn gezellen had ontwijfd, naar de plaats waar de omgeving hem zou terugvoeren tot zijn onderbewust herinneringsvermogen. Ik vertrouwde, dat ik er in zou slagen op die plek eenzelfde droomtoestand bij hem op te wekken als die in welks ban hij vijftien jaar geleden had

gehandeld en dat hij stap voor stap zijn vlucht zou herhalen onder onze waakzame oogen en ons naar de plaats zou voeren waar de Heilige Reliquie ligt.

Vijftien jaar lang heb ik in vreeze geleefd. Het geheim van ons verlies is zorgvuldig bewaard; het Heilige Schrijn wordt even eerbiedig bewaakt als het eeuwen lang dag aan dag is gedaan en slechts de bewakers zelf weten, dat die eerbied een ijdel vertoon is. Ik weet, dat Tsi-Ann een vermoeden had, dat er iets niet in orde was; want er was geen andere veronderstelling mogelijk om het talmen te verklaren, waarmee ik draalde wraak te nemen. Wellicht heeft zij de waarheid geraden, maar vijftien jaar lang ben ik er in geslaagd haar te beletten zich zekerheid te verschaffen. En nu, op den drempel van het succes, heeft een van onze eigen menschen ons verraden; anders had zij zich nooit zoo zeker van haar zaak kunnen voelen, om troepen hierheen te zenden en mijn hoofd op te eischen. Ik verdenk Cen Yung, een bonze die al lang tegen ons gekuipt heeft; maar nog is het niet te laat om zijn plannen te verijdelen".

Een ruw, vreugdeloos gegriinnik, onbeschrijfelijk en afgrijselijk, onderbrak zijn rede en toen zij zich omwendden naar de plek waar de halfbloed ineengehurkt zat, zagen zij zijn groote schouders schokken en het misvormde gezicht verwrongen tot een afschuwelijken grijns. Onverstaanbare geluiden ontsnapten aan de droge, gebarsten lippen, maar Winton, die lont rook, boog zich over hem heen om zijn grompelp te beluisteren. De anderen sloegen hem aandachtig gade; en toen hij zich oprichtte traden zij op hem toe; doch hij plaatste zich snel tusschen Wong Tom en den halfbloed en haalde een revolver voor den dag alvorens te spreken.

„Wong Tom, wij behoeven niet meer te gissen naar de bron waaruit Tsi-Ann haar inlichtingen kreeg", zei hij ernstig. „Wij hebben een gezegde, dat je vijftien jaar geleden in toepassing had moeten brengen — „Dooien praten niet". Dat je dien armzaligen ellendeling de tong hebt laten uitrukken, was niet afdoend om hem het zwijgen op te leggen; want na eenige jaren heeft hij er zonder leeren praten. Hij hield dit vermogen geduldig geheim, in afwachting van een gelegenheid het te eigen bate aan te wenden. Deze deed zich drie maanden geleden voor, toen een afgezant van de Keizerin-weduwe, die reeds in Hongkong van zijn diensten had gebruik gemaakt, Shen Fun als pelgrim bezocht; en op het Pad der Millioen Zaligheden vertelde de bedelaar in den Kang hem uw geheim. Binnen een maand werd het aan Tsi-Ann in de Verboden Stad oververteld en — Achteruit!"

Winton's pistool was precies op zijn hoofd gericht en zelfs in zijn woede en wanhoop las Wong Tom een zekeren dood in de oogen, die op hem gericht waren; hij mompelde onverstaanbare woorden, terwijl een pistool uit zijn machteloze handen viel.

„Wij moeten maar meteen klaren wijn schenken, Wong Tom", zei Winton. „Later kunnen jij en Jenkinson jullie persoonlijke ruzies uitvechten. Wij zijn nauwgezet ons deel van het contract nagekomen, maar blijkbaar kunt gij dit uwerzijds niet doen. Je strijd met Tsi-Ann interesseert ons niet en wij laten ons niet langer als werktuigen in je intriges gebruiken. Ons eenig doel is Lady Lochineal uit haar langjarige gevangenschap te bevrijden en met haar naar een der buitenlandsche nederzettingen te vluchten; wij kunnen dus niet langer iemand als leider erkennen, die een heel ander doel nastreeft. Ik heb zeker ook namens u gesproken, niet waar?" Bij die woorden keerde hij zich om, maar inplaats van het toestemmend antwoord, dat hij verwachtte, legde Sternberg waarschuwend een hand op z'n arm.

„Bij den Hemel, Oom Charley, zie dat eens!" fluisterde hij. Winton draaide zich om en zag Macpherson, die zich over den halfbloed had heengebogen, wiens oogen vast op de zijne gericht waren; maar het was niet de Macpherson, dien hij kende. Er lag niets van de versufte uitdrukking op het gelaat, dat hij zoo goed kende en het masker van grimmige onverstoortbaarheid, dat Macpherson in vijftien jaren van voortdurende zelfbeheersching had verkregen, was geheel verdwenen. Doch van dat veranderde gezicht was iedere slechte hartstocht te lezen, die een mensch kan bezitten of verkrijgen en Winton deinsde onwillekeurig achteruit, zooals men zou doen als men plotseling voor een melaatsche kwam te staan. Dit duurde slechts een oogenblik, want hij begreep onmiddellijk, dat hij onrechtvaardig was — dat Macpherson zoo hulpeloos was als een kind en dat, evenals vijftien jaar geleden, deze verworping uit de achterbuurten van Hongkong een duivel-

sche macht over hem uitoefende, die zij niet kenden, om den blanke tijdelijk tot zijn slaaf te maken.

Met een kreet van protest wilde hij op hen toesnellen, om die vreeselijke betoovering te verbreken, desnoods het ellendige wezen te dooden, dat ze uitoefende; doch Dick's sterke, jonge armen hielden hem tegen.

„Wacht, Mr. Winton!" hijgde hij, met een doodsbleek gezicht en starende oogen. „Het is vreeselijk — erger voor mij dan voor u — maar wij mogen niet tusschenbeide komen. Gezond verstand kan ons niet redden; onze eenige kans ligt in een grooteren waanzin dan in deze waanzinnige stad heerscht. Wie weet of op dit oogenblik de Chineesche soldaten niet de Heilige Veste binnendringen; en alleen door ongehoorde roekeloosheid kunnen wij misschien mijn moeder nog redden".

Winton maakte zich zachtjes los uit de armen, die hem tegenhielden. „Je hebt gelijk Dick", gaf hij toe. „Je draagt een oud hoofd op je jonge schouders."

Macpherson had blijkbaar van dit alles niets bemerkt. Nu richtte hij zich op en op een teeken van Jenkinson liep hij de binnenplaats rond alsof hij er een uitweg zocht; eerst probeerde hij alle vijf de gesloten deuren en bleef toen scherp staan luisteren voor het poortje waardoor zij waren binnengekomen. Op een wenk van den halfbloed boog Winton zich over hem heen om te luisteren en het kostte hem niet weinig zelfbeheersching om zijn afkeer te overwinnen.

„Hij bevestigt je meening, Dick", zei hij, toen hij zich oprichtte. „Hij beweert, dat hij nu ten goede de vreemde macht gebruikt, die hij eens ten kwade uitoefende — dat wij slechts kunnen hopen te slagen door den waanzin, dien hij in je vader heeft opgewekt. Sternberg, ben je bereid te volgen?"

De Consul knikte. „Je zou me niet tegen kunnen houden — zelfs als ik de keus had", antwoordde hij, terwijl hij zorgvuldig zijn pistool weer laadde. „Ik zie niet in, dat we zoo veel kansen hebben om ons uit de penarie te redden en dit lijkt me nog het beste toe".

Winton grimlachte toen hij zich tot den Chinees wendde.

„En nu, Wong Tom, wat moeten we met jou beginnen?" vroeg hij. „Wil je beloven je rustig te houden als we je los laten?" Wong Tom grimlachte terwijl hij naar Macpherson wees, die reeds de grendels losschoof waarmee de deur gesloten was; en Winton verzette zich niet toen hij zich bukte en het pistool opraapte, dat hij zooveel had laten vallen.

„Ik zal nog een plechtige belofte afleggen, Mr. Winton", antwoordde hij. „Dick heeft gelijk als hij zegt, dat er vanavond duivels zijn losgebroken in Shen Fun; doch hier op dezen hof hebben de goden voor mij gestreden. Het kwade heeft het goede gebaard en Jenkinson heeft al even veel bij Macpherson verkregen als ik ooit had gehoopt te kunnen bereiken. Ik hoop er van te profiteren; maar als gij mij toestaat u te vergezellen, geef ik u mijn woord, dat ik niet zal trachten zijn waanzin voor mijn doeleinden te gebruiken totdat gij hem niet meer noodig hebt".

„Wat zooveel wil zeggen als tot dat wij veilig, of dood zijn", zei Winton en Wong Tom knikte toestemmend. Een oogenblik keken zij elkaar vast in de oogen en toen stak de Amerikaan zijn hand uit.

„Ik zal je vertrouwen, Wong Tom" zei hij rustig. „Ik heb je vijftien jaren van mijn leven te danken.

(Wordt vervolgd)

ZONNEBLOEM BIJ AVOND

Toen, in den voornacht, het onzeekre licht van maan en sterren op de bloemen scheen, had langs de schutting, vorstlijk en alleen een zonnebloem zich rijzig opgericht.

Een zwarte schaduw was hy op de lucht van blad by blad, dat licht zich overboog; en in den laten avondwind bewoog het zware loover met een licht gerucht.

Maar in het maanlicht reikte rond en groot de bloem aan 't einde van een slanken steel, terwijl een krans van blaadjes, smal en geel, 't weemoedig-donkre hart rondom besloot.

C. WILKESHUIS

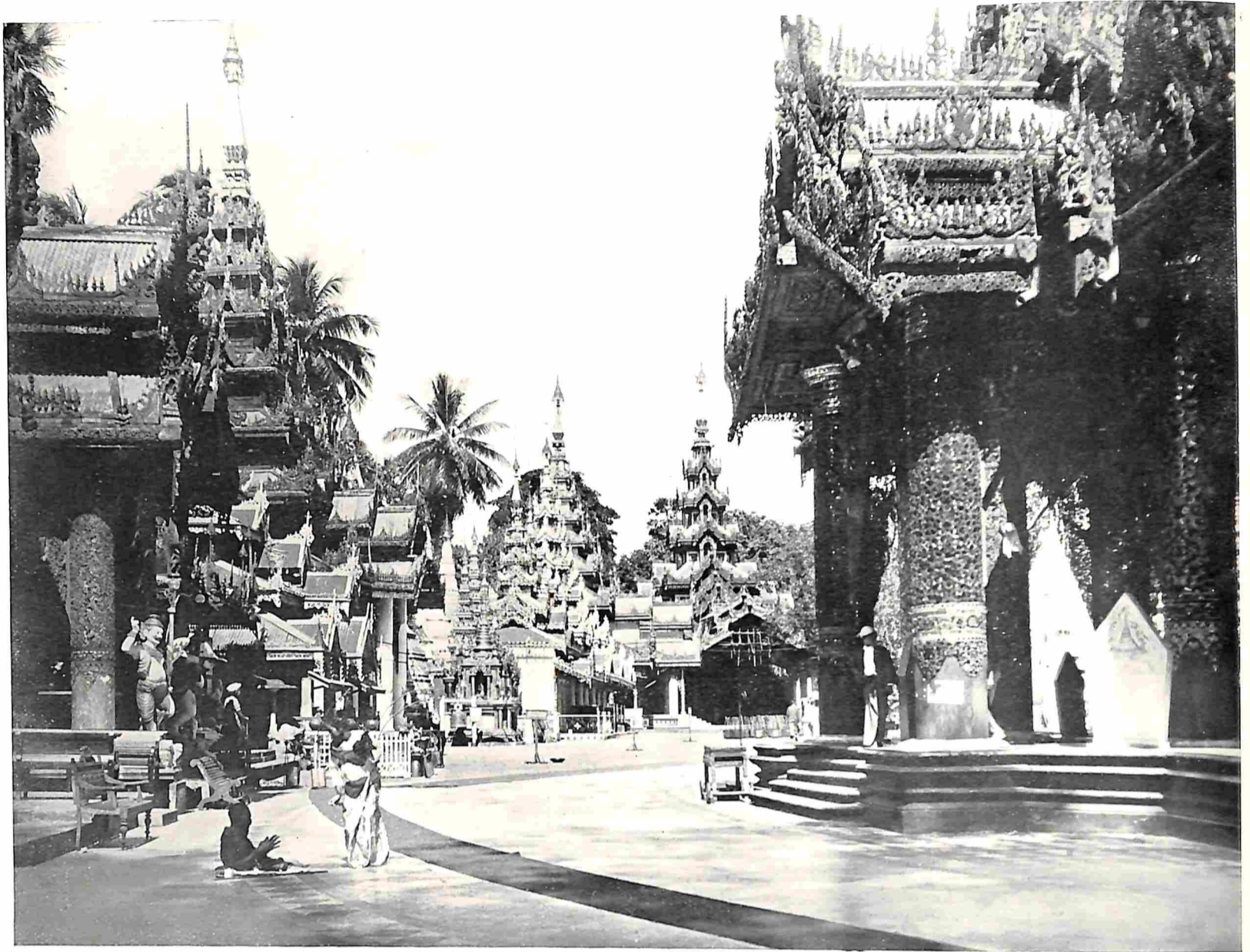

Foto Deutscher Werkfilm

DE SHWE DAGOON TEMPEL TE RANGOON

BEELDEN UIT SIAM

(Vervolg)

TROTS het starre formalisme, dat de eeuwenoude traditie dezer rituele dansen met zich mede bracht, is de danskunst in Siam een uiting van de hoogste verfijning, waarbij iedere beweging van gewicht is. De dans is een voorrecht van den adel. Waar demonen moeten voorgesteld worden dansen mannen mede, overigens, worden alle dansen door vrouwen en meisjes uitgevoerd. Het zijn oude, zeer stijlvolle dansen, vol zin en beteekenis, die tot de bevolking spreken, zooals ook in onze Archipel het geval is. Maar de Westering weet niet, wat hij meer moet prijzen, de gratie der bewegingen, de lenigheid der dansenden, die hun lichaam als een instrument bespelen, de liefelijkheid der dansmeisjes of de karakteristieke uitbeelding der demonen. De gewaden zijn niet rijk, neen, ze zijn van een weergalooze pracht en weelde. Geen woorden kunnen U beschrijven, welk een fabelachtigen indruk zulke gewaden van edelstenen en paarden op den nuchteren Westering maken. Goud en brillanten worden niet gespaard. Het is dan ook niet te verwonderen, dat alleen de allerrijksten zich zulke theatercostuums kunnen veroorloven. Maar het dansen en de theateropvoeringen zijn uiterst populair. Vooral sierlijk zijn de expressieve handbewegingen. De houding is steeds vol beteekenis en altijd volmaakt mooi. De hoofdtooi bestaat vaak uit een gouden, met edelstenen versierde puntige kroon. Maar ook bloemen zijn niet vreemd aan het feestgewaad van den hooggeplaatsten Siamees en vaak kan men zulk een bloemtwijgje zien afhangen langs een oor, wat den speler succes waarborgt bij de toeschouwers. ☞ Vele dezer dansen zijn, evenals op Java, vertolkingen van oude epische gedichten, maar andere weer dragen een godsdienstig karakter en worden in den tempel gedaan. Daarbij wordt het gelaat sterk ge-

schminkt met een witte verfstof, die zelfs wenkbrauwen en oogharen bedekt, zoodat de spelende als het ware een masker dragen. Van stijlvol gedecoreerde maskers steeds gebruik gemaakt bij het uitbeelden van demonenfiguren. Ook kent men er een soort Wajangspel. Eindelijk kent men nog een soort marionetten-theater, dat zeer veel overeenkomst vertoont met dat uit onze landen. Maar deze marionetten zijn kleine prachtstukjes, vooral die van het koninklijke theater, en maskers en versiering zijn met de uiterste fijnheid in miniatuur weergegeven. ☞ Ieder, die Siam bezoekt, wordt dan ook getroffen door den kunstzin der bevolking. Haar opgewekte en beminnelijke aard neemt direct voor haar in, en gevolg de vele insecten en slangen die het den mensch lastig maken, er ware nauwelijks een beter plekje op den aardbodem denkbaar.

MATTY VIGELIUS

De heilige Franciscus van het Vondelpark

ALTIJD kon ik er zeker van zijn, wanneer het weer het slechts enigszins toeliet, mijn heiligen Franciscus op zijn bank in het Vondelpark aan te treffen, omstuwd door zijn zusterkens, de zeer familiere musschen, die hem op schouder, arm, hand en knie zaten. Hij had geen bleek, fanatiek gezicht met brandende, diepbruine oogen, hij droeg geen ruige monnikspij. Ook zonder dat verstond hij de taal der joelende zusterkens, die hem met honderden verbeidden bij zijn bank, waar hij zoo omstreeks een of twee uur des middags kwam zitten. En altijd was er het grijs linnen zakje vol met stukken brood, soms ook met wat droge rijst als bijzondere tractatie. Neen, er was niets bizon-

ders aan mijn heiligen Franciscus te zien. Hij had een klein, rond, rimpelig en blozend oude-mannetjes kopje, niet altijd even zorgvuldig geschoren. Wanneer hij praatte of lachte kwamen de bruine, brokkelige tanden in zijn mond voor den dag. Zijn kleine, breede, roode handen staken uit te korte mouwen van zijn grijzige pakje, dat stellig betere dagen gekend had. Maar er lag zoo iets zonnigs op zijn vriendelijk gezichtje, zoo iets „herzensgut”, dat ook de kleine kinderen zich tot hem voelden aangetrokken en hem, reeds zonder dat de dikke, schommelende mama's hen hadden aangespoord, een handje kwamen geven. ☞ Hij heeft een glimmenden bruinen wandelstok, met omgebogen haak, mijn heilige Franciscus. Nauwelijks heeft hij deze tegen zijn knie neergezet en op zijn vaste plekje plaats genomen, of er is een zacht toevend gerucht van duizenden snelle wiekjes in de lucht. Men vraagt zich af, waar komen ze zoo gauw vandaan, zooeven was er nauwelijks een enkel vogeltje te zien. En dan houdt de Heilige Franciscus zijn toespraak en vermaant zijn vriendjes en vriendinnetjes, zooals zijn dertiende-eeuwsche voorganger zijn zusterkens de zwaluwen. „Binne jullui d'r weer, klaine smakkers. Nou, niet sou gulsig, hour en niet sou schrokke. En mekaor ouk wa' gunne. Bin jai d'r ouk weer, mankpoot? Jai kraigt 'n extra happie, hour jonge.” In zenuwachtige spanning volgen de musschen het gebaar van het openen van het grijs linnen zakje. Op zijn uitgestrekt, bevend handje komen de vermetelste neergestreken en pikken de stukken brood weg. De anderen zitten in breeden kring te wachten. Wanneer er brokken brood omhoog geworpen worden, vangen ze die met gratie in hun val op. En om een wat groot stuk brood kunnen ze kijven, als straatjongens om een gevonden cent. Een paar aristocratische lijsters komen op het rumoer af. Maar voor brood trekken ze minachtend den gelen snavel op. Als het nu nog wurmpjes waren of desnoods stukjes vleesch. Maar de clientèle van het musschenrestaurant neemt steeds in omvang toe. Mijn Heilige Franciscus bedient zijn klantjes zonder aanzien des persoons. Alleen de manke musch heeft een streepje voor en vindt telkens een bizonder smake-lijk brokje in haar onmiddellijke omgeving. Dikke welgedane baby-musschen dwingen nog om gevoederd te worden door papa of mama. Vooral de papa's verwennen de jeugd, die stellig best in staat zou zijn, voor zich zelf te zorgen. Want ze zien er zoo weldoorvoed en stevig uit, dat ze de wat schrale papa's eerder een extra hapje mochten gunnen. Maar, verwend als ze zijn, zitten ze al te springen om zich het hapje in het gele, gulzige snaveltje te laten stoppen. Mijn oude Franciscus is heel eerlijk, zorgvuldig werpt hij de stukjes zoo, dat ieder zijn beurt krijgt. „He, ouchme, mag ik ze ouk wa geve”, zeurt een rood gemutst dreumesje, dat op de bank naar den ouden heer toegeschoven komt. „Stil, liefie, nou moet je soet weise, anders worre de vogeltjes bang.” — Aan een vol zakje met oud brood komt eens een eind. De laatste kruimel is weggepikt. De gasten van het musschencafé, met buikjes rondjes en dikjes, vertrekken zoetjes aan. Franciscus steekt zijn pijpje op, keuvelt met het kind naast zich op de bank en met de oude mannetjes in zijn buurt, die hier ook wat gezelligheid komen zoeken. Daar strijkt een stevige burgerdame een eindje verder op de roode bank neer en haalt onder het dekentje van den kinderwagen, die ze voortduwde een blauw papieren, beduimeld zakje te voorschijn. „Hier Koussie, nou mag jij de pietjes wat geive.” Een dik kind op waggelbeentjes wordt uit den wagen getild, waarin een jongere editie slapend achterblijft. „Die binne fan me dochter,” verklaart ze 't naast haar zittende, vale manneke, dat met zijn rooden zakdoek — eenig brokje levende kleur in deze grauwe massa — zijn bril oppoetst, „Koussie, geef jai meheir 's 'n handje.” ☞ Maar de musschen hebben het haar bekende zakje reeds lang ontdekt. Een enkele, voorbarige, zit reeds op 't

DEUR IN EEN TEMPEL TE BANGKOK

rasterwerk, dat het perkje omsluit. „Koussie” heeft zich met hulp van opoe op de bank geheschen, tusschen deze en 't grauwe manneke. Ze gooit groote stukken brood zonder overleg op den grond. Dadelijk is er weer het geril der duizenden vleugeltjes in de lucht. Alsof ze nog niets gehad hebben vallen de musschen op de broodkorsten aan, vechten en plukharen of geen heilige Franciscus ze dagelijks komt spijzigen. Een paar schommelende houtduiven, wijfkes uit een water- en vuurnerinkje gelijk, verwaardigen

HOOFDINGANG VAN DEN TEMPEL WAT BENCHAMA BOPITRS TE BANGKOK

enkele, voorbarige, zit reeds op 't

DE BUITENHAVEN TE ENKHUIZEN

zich aan het gezelschap deel te nemen, al is het menu ook niet van haar gading. Opoe wijst Koussie, 't onhandig schaap, driftig terecht. „Nou hè je al ons goeie broud versmeiten en nou hebbe ze geeneens allemaal wat gehad”. Koussie kijkt met groote, verheerlijkte opoe aan. Ja, dat de zaak ook zoo geleerd was. — Maar met een heimelijke voldoening staat mijn heilige Franciscus op. „Dat is 't 'm niet,” zegt hij tegen z'n buurman op de bank op superieuren toon, „uche, uche, se motten je kenne, siet Uwe, uche, uche” — en gaat zijns weegs.

F. VAN W.

Het feestelijk afscheid van de Zuiderzee

VIER, vijf en zes September de laatste dagen der visscherijtentoonstelling in Enkhuizen. Het laatste beeld van het oude Holland, Utrecht, Gelderland en Friesland met hun levendigen handel in de kleine steden aan het zilte water! Dat water zal niet geheel verdwijnen. Na de demping van de Zuiderzee zal het IJsselmeer ontstaan, maar een meer is iets anders dan een zee! De zee bracht de zoutwatervisch en een meer zal alleen de zoetwatergasten leveren. De zee isoleerde de Markers en Urkers, gedeeltelijk ook de Volendamers en de menschen uit Spakenburg, Huizen en Bunschoten. Zij leefden hun eigen afzonderlijk leven. Ze hadden hun tradities en kleederdrachten, al zetten zij op Marken en Volendam die tradities „en scène” als er vreemdelingen kwamen; zoodra die waren afgetrokken, waren zij weer bij zich zelf thuis. Dan lei „moder” heur „sijdoekie” weer in de kast om het alleen Zondags weer te voorschijn te halen en voader deed 't zelfde met z'n „rooi dassie” en sierketting. ☞ Als het IJsselmeer er is zullen zij allen gemakkelijker te bereiken zijn. Urk en Marken komen bij het land — en als men deze twee zoo zonder moeite zien kan, gaat men niet meer naar Volendam, Huizen of Spakenburg; en de bewoners van die plaatsen zelf? Ach ja, ik zie ze al in groepen naar de bioscoop trekken in Amsterdam en

Utrecht. Misschien houden zij nog een kleine vijftig jaar hun kleederdrachten, maar wat nu klein grut is, zal dan wel alle originaliteit hebben afgelegd en er uit zien als iedereen, tenzij . . . ja tenzij de traditie te diep geworteld is! ☞ Onttegenzeggelijk was deze visscherijtentoonstelling een afscheid, een afscheid aan al het oude, mooie, en intrinsieke van Holland. Maar tegelijkertijd was zij een uiting van oud Hollandsche kracht en moed. Geen sentimentaliteit — geen overgevoeligheid; geen lange, al te lange terugblik naar het oude, maar flink doortasten en aanpakken zooals het moet! Wij Hollanders, wij durven het water aan. Die zoute plas is te groot in ons kleine land, wij zullen er land, vruchtbaar land van maken, wij leggen onze hand op den schouder van den ouden visscher en wij zeggen: „Komaan Pieter, treur niet, we zullen voor je zorgen, en je jongens zullen we wat anders leeren —; met Vondel kunnen we je voorspellen dat er eens „gout uyt schuym” zal komen.” De proefspolder bij Wieringen heeft reeds bewezen dat de grond vruchtbaar zal zijn. Deze tentoonstelling is het beeld van het oude en het nieuwe en in haar geheel een echt Hollandsch beeld — van een echt Hollandsch karakter. — Twee typen worden hier vertegenwoordigd. De Hollandsche visscher, hij die toch Holland welvaart bracht, en de Hollandsche ingenieur, de denkkraft, de vastberaden energie die daar als Europeesche vermaardheid tegenover hun staat, die een der grootste werken van onze eeuw aandurft, de afsluiting van de zuiderzee. ☞ En als ik deze, de laatste, alleen aan het woord is en al de visschers hun leven, want heel de haven vlagt. Het rood, wit en blauw, het oranje wappert van honderden masten tegen de blauwe lucht, en achter dat mastenbosch masten tegen de blauwe geveltjes aan de kade achter groene guirlandes, waar vlaggen tusssen gestoken zijn. De Wilhelminabrug is een laan van vlaggen en groen en de vele smalle straten zijn priëlen van sparregroen en wimpels. Daaronder krioelt het van visschers

HET FEESTELIJK AFSCHIED VAN DE ZUIDERZEE. EEN „BONTE” RIJ

en visschersvrouwen, in breede pofbroeken en breedwiegende rokken. Daar loopen ze gearmd de rappe Spakenburger meiskens met hun witte gehaakte mutsjes om het ronde kopje en de gebloemde „kroplap” ver en stijf uitstekend op de schouders; het „rooi doekie” dekt hals en rug, waarop hoog het geruite stuk van het zwarte schort is vastgehaakt, precies tusschen de schouders, zoodat heel het figuurtje een stevig aangekleede pop gelijkt. Alles zit snoervast tegen den wind, die onbarmhartige zeegeweldenaar. De Spakenburger vrouwtjes zal hij niet zoo gauw in de war maken, zelfs het haar dat ver vooruit getrokken onder de muts op het voorhoofd bolt, zit goed vast, juist als bij de Urker meisjes, maar deze zijn een ietsje coquetter. Ze dragen met zwier haar licht gebloemd pakje en hebben geen „rooi doekies” om den hals, maar dikke bloedkoralen of kornalijnen kettingen met een gouden slot achter in den nek vast. De Urkers moeten een sterk ras zijn, want gezonder en frisscher gezichtjes ziet men nergens zooveel als onder deze eilanders waar familie-huwelijken die Urkers! Ze weten hun woord te doen en gieten dat zelfs in een beschaafden vorm. Ik heb schik in de antwoorden die ik van de Urkertjes krijg als ik eindelijk door de versierde straten, met de menschendrommen meegaande, de tentoonstellingspoort doorga, waar een groot „WELKOM” den bezoeker begroet. In het hoofdgebouw der tentoonstelling ontmoet ik een Urker jongen van een ongeveer zestien jaar die mij bij de schepen in miniatuur uitlegt. Waarom de kuil van een schip een „wonderkuil” en een ander een „dwarskuil” kan zijn, de wonderkuil gaat achter het schip aan en dwarskuil zit er op zijde aan vast. Van de kuilen komen wij van zelf bij de vischnetten. Deze vormen een groot en belangrijk deel der industrie verloren, want al zullen de fabrieken wel voor de Noordzeevisscherij blijven werken, aan het IJsselmeer zullen ze niet meer voorraad leveren en de bevolking zal het handwerk van het boeten en afwerken ook moeten opgeven. ☼ Er zijn netten van uit dikste katoen tot de fijnste zijde toe (dit altijd wat de netten voor de zeevisch aangaat). Die katoenen worden veel gebruikt voor de paling, zeide mij een oude visscher, „Want palingen, nou zie je, die ben zoo glad als aale! als er maar een klein sijedroadje los is, schieten ze er door, zoo’n heel klompie bij elkaar!” — Hier onder die netten van allerlei soorten — botnetten, bleinetten, blieknetten, netten met hangars, die er uitzien als prachtige lampenkappen en recht naar beneden aan hun zware looden, kruisnetten die zich uitspreiden als een groote zak — begrijpt men dat de oude visscher gelijk heeft, want laten al de andere soorten visch

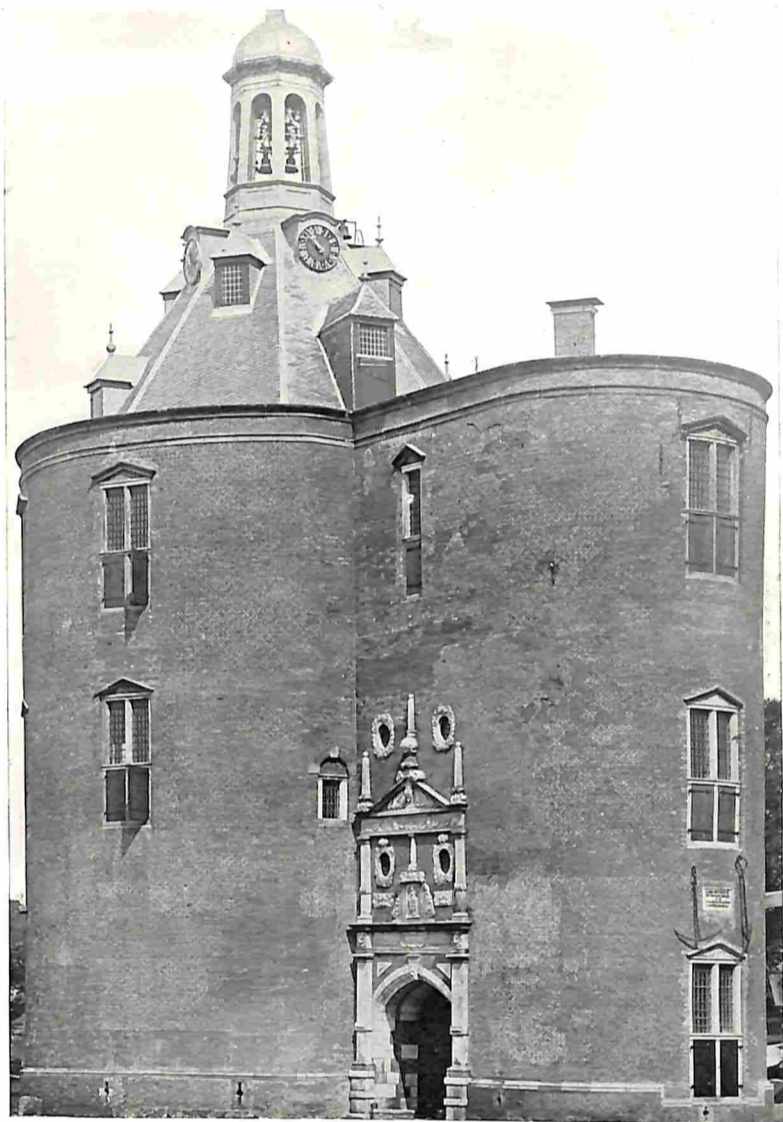
zich gemakkelijk (en ieder op hun manier natuurlijk!) vangen, voor de paling moet de fuik er bij komen. Tweevleugelige en eenvleugelige fuiken, katoenen en soms van prima chineesche zijde, waarvan de mazen zoo klein mogelijk zijn. Van al die netten en fuiken hangen verkleinde modellen en tevens zijn ze er op de ware grootte en met hun alle vormen ze een prachtige, soepele versiering tegen de wanden. In de nabijheid van hun groote opgestalkers, zwemmen de visschen in een aquarium rond overgesteld door de Ned. Heidschappij. Daar zien wij de platvisschen bot, schol en schar die zich onzichtbaar weten te maken door zich met zand en slijk te bedekken. Ho maar, hier is de bodem met kiezel bedekt en moeten de arme dieren zich wel zeer gegeneerd voelen in het helder belichte water en door een ieder bekeken! Garnalen, mosselen en oesters en wat verder de deskundige „Wandelaar” visch doet, donderpad, grondel, puitaal, krab en heremietkreeft, dit alles wordt hier gedemonsteerd. Het aquarium der zeevisschen is zeer zeker de moeite waard en toch ontbreekt hier de voornaamste visch — het beroemde zeebanket — de haring en ansjovis —. Zij vertoeven in dezen tijd niet in de Zuiderzee. Zij hebben zich dus met een geste van minachting aan dit jubileum onttrokken. Hoeveel voorouders vonden den dood niet in die groote plas van dat kleine land! denken zij. ☼ Met groote letters staat er ergens verkondigd wat het IJsselmeer nog leveren zal. Dat is ten eerste de Zeefoor die steeds op de grens van zoet- en zoutwater leeft, en de oostzeehouting. De pas uit het ei gekomen vischjes zijn uit de Oostzee en zullen dus waarschijnlijk de nieuwe koloniale van het IJsselmeer worden, te weten deze soort er zich toe leent, kunstmatig gekweekt te worden. ☼ Dan krijgen wij de baarzen, snoeken en snoekbaarzen; maar het beste en mooiste, ook om te zien, zijn de edelkarpers. Er is een groote bak met kleine vischjes, slechts enkele weken en maanden oud, doch ook ouderen van één tot vier jaar. Zij kronkelen zich lenig en levendig door het goud doorspate water — hun glanzende lichamen vangen alle kleuren en hun prachtige fijne vinnen staan als tulle waaertjes uit. Deze edelkarpers zijn dus de hoop van het IJsselmeer. ☼ En zullen al de zeevogels ook verdwijnen? Wij zien ze hier opgezeten in de glazen kasten en kunnen hun verscheidenheid bewonderen. De Zeezwaluw, de Parelduiker, de melancolieke Witoogeend en de groote Aalscholver met de uitdrukking van een havik. ☼ Al die beesten, al die zee-elementen, de schelpen (waarvan een uitgebreide verzameling te zien is) en laat ons niet vergeten die geheele visscherskolonie, wat moet er met hen gebeuren?

(Wordt vervolgd)

M. C. VAN ZEGGELEN

LOWIEKE

LOWIEKE Vanderelst woonde heel alleen in een vervallen huizeke achter de kerk. Hij was een krom, verneuteld manneke, dat 'n beetje van alles deed om aan den kost te komen, klokkenuier, grafmaker, suisse in de kerk, tusschendoor schoenmaker en ook wat hovenier als 't pas gaf, in 't volle seizoen. Hij woonde al jaren in datzelfde hoekske op het groenbegroeide pleintje waar den grondigen dag niets roerde dan nu en dan 'n vrouw die met 'n emmer om water kwam naar de pomp, en in de vacantie de jongens van 't dorp die er heel den dag rond die pomp te fikfakken lagen. Hij was heelemaal vergroeid met zijn huisje, even vuil en verweerd, even schuchter en weggesloten, blij dat hij zoo stil voortkleuteren mocht op z'n eentje, met ergens 'n diepe vrees toch dat iemand eens zeggen zou: „Ge loopt in den weg, jongen!“, en dat hij weg zou moeten, op den dool. ☼ Doch wanneer hij daarboven in den donkeren toren te luien stond, 's avonds, en die zware, bonzende klanken liet ronken in de ronde, voelde hij zich grooter dan al de anderen, en een fier geluk kwam over hem, omdat hij de klokken zoo schoon deed zingen door de lucht. Ook bij de processie, waar hij voorop ging met het kruis, dierf hij z'n hoofd opheffen en naar de menschen kijken die langs den weg stonden: „Zie-d-es wat ik dragen mag!“ ☼ Daarbuiten was Lowieke een goedsmoedige snul, de knecht van het heele dorp, een sukkelaarke dat niet beter vroeg dan gerust gelaten te worden en voor het overige de evangelische raden van verduldigheid en deemoed tot de zijne gemaakt had. ☼ Alleen als de straatbengels „Lowieke Pek“ riepen achter zijn rug, of als om vier uur de kinderen uit de school rond zijn vensterke bijeendrumden en begonnen te zingen van „Lowieke Pek, Solferstek, Houd uwen bek!“ dan had hij van woede die snotjongden nek willen omwringen. „Waarom kunnen die ne serieuzen mensch nie gerust laten!“ ☼ Zijn jeugd had Lowieke in het weeshuis doorgebracht. Daarna was hij gaan dienen bij een boer. Maar hij kreeg er meer slagen dan eten, en toen meneer pastoor — de ouwe nog, hoor! die nu dood is, — hem vroeg of de post hem daar beviel, zuchtte hij ne keer: „Och, het kan wel beter zijn, meneer pastoor!“ Die begreep genoeg, en toen het huizeke achter de kerk, waar 'n oud kwezeltje gewoond had, vrij kwam, gaf de pastoor Lowieke de plaats van klokkenuier en de rest, met het huisje op den koop toe. ☼ Lijk die pastoor, zoo bestond er geen één meer! Jammer dat ie zoo vroeg gestorven was. Lowieke had er om gehuild lijk een kind. De nieuwe was van bijlange zoo vriendelijk niet, veel te stadsch en te grootsig, vond Lowieke. Gelukkig had hij de plaats behouden en mocht ook voor niets blijven wonen. Maar de innigheid was weg en Lowieke voelde zich plots eenzaam en verlaten op de wereld. ☼ Stans van Stintjes, de stoeltjeszetter, was de eenige met wie Lowieke wel eens 'n praatje voerde. Als hij in de kerk moest zijn om den koster te vragen naar het uur van den lijkdienst, morgen, of naar de plaats waar Jefke van Jakkes zijn put moest gegraven worden, of hoe hij dezen avond te luien had „'n groot lijk, of 'n acht-uren-miske“, — dan kwam een stille lach over z'n rimpelgezichtje telkens hij

HET FEESTELIJK AFSCHEID VAN DE ZUIDERZEE. DE DROMMEDARIS TE ENKHUIZEN. ZEEZIJDE

Stans bezig vond in de kerk. ☼ „Goe weer, Stans!“ knikte hij. ☼ „Ja, Lowie-jongen! Eerste klas veur de vroege patten!“ ☼ Ze bleven dan samen wat fezelen over de gebeurtenissen van 't dorp. Stans was 'n echte gazet; ze wist den ál! En terwijl ze met handige beweging de stoelen op rijen zette, met 'n korten snok dat het krijschte door de leege kerk, wist ze te vertellen van medam Lievens die op trouwen stond „al stak heur eerste man pas onder de' grond“, van Jan de Kopere die zijn wijf weer eens liet zitten, de lorejas; van meneer Van Duun, die iederen vrijdag naar de stad ging om biefsteak te kunnen eten. ☼ „A propos,“ zei Lowieke, „hoe zit het met de bougie-stompels?“ Dat waren zijn buitenprofiertjes. „Daar is de koster al mee weg!“ groilde ze. „Podekke!“ sakkerde Lowieke. Dan, haastig voortdribbelend: „Allee, Stans, lijk het dan gezegd is...“ „Tot t' avond! Lowie!“ Iederen avond, als hij de klokken geluid en thuis zijn mageren boterham opgeknoefeld had, trok Lowieke naar Stans. Stans woonde daar ook zoo zielig alleen, heur man was vroeg gestorven, verongelukt bij een bouw, en haar dochter was getrouwd en woonde in de stad. Eens op 'n winterdag, toen de eenzaamheid haar weer gekweld en getreiterd had, was Stans begonnen: „Ge moest al 'ns overkomen, Lowie! Ge zijt gij ook zoo moedermensch alleen!“ Da was e gedacht! zat Lowieke te dubben. ☼ Dien avond was hij er op af getrokken. Stans had koffie opgeschonken en boterkoeken gehaald. Het was er innig en zoet, zoo gezellig als in de keuken van meneer pastoor. „Het is hier goed!“ had hij geglimlacht. „Da gaat nogal!“ meende Stans, „maar zoo alleenig, dat is mijnen aard nie!“ ☼ Na de koffie haalde Lowieke zijn pijp boven; dan bedacht hij zich dat het misschien niet passen zou, te rooken op bezoek; maar Stans stemde dadelijk in: „Doe maar, jongen!“ „'t Is zware, zulle! Echte Semois!“ „Da's goed! Ik riek ik da geren!“ Daarna hadden ze loto gespeeld tot tien uur. Lowieke had nog nooit zoo'n smakelijken avond beleefd, zelfs op de kermis niet. ☼ Sinds was hij iederen avond afgekomen, „om es goeiendag te zeggen“. Ze waren alletwee blij om die afwisseling voor hun lange, leege avonden. Ze babbelden wat over het weer, het zaaien en planten, het doen en laten in 't dorp. Stans schonk haar koffie op — nu zonder koeken, dat was te duur — en Lowieke rookte zijn pijp. Dan speelden ze kaart, domino, of ganskesblad, maar meestal toch loto. Dat vond Stans het plezantste. Lowieke had zoo'n drollige manier om de nummers af te roepen: Zwaantjes! riep hij voor 22; stoofhaken was 77; het huis-ten-halve was 45; klein-appeltjes was 88. ☼ Stans schoot iederen keer in 'n lach, ofschoon ze die namen al even goed kende als Lowieke zelf. ☼ Om klokslag negen uur stond Lowieke op: „'t Is tijd om naar onzen Beth-leëm te gaan!“ zuchtte hij („Bethleëm“ had hij gevonden als variante op „bed“). „Tot den naasten keer, Stans!“ ☼ Zoo iederen avond. Het heele jaar door. De menschen in 't dorp schenen stilaan veel innemender tegenover Lowieke geworden. Als hij voorbij de smidse kwam, riep de smid hem telkens toe: „Eh wel, Lowie-jonk, hoe is 't mee Stans?“ „Goed, jonk!“ knikte Lowieke. Dan lachte de smid, en met 'n leutige pinkeling in de oogen: „Ge zijt ne fijne!“ Waarom de smid dat zei, en waarom de menschen hem telkens zoo vriendelijk

naar Stans vroegen, begreep hij niet precies, maar het deed hem deugd te zien dat z' er allemaal zoo welgezind uitzagen, en hij lachte mee. ☒ Maar, al is het waar wat de Dichter zegt, dat God bij elke smart een heil wist te voegen, even waar is het dat naast iedere vreugd een onheil te wachten staat. Hier was dit onheil verpersoonlijkt door Mieke Pen. Mieke Pen was de valsche, veinzigste, scherpste, onmeedogendste van alle kwaadspreeksters der wereld. Als ze bij 't opstaan heurdsprekgebed las, werd na wie ze vandaag bekladden en beklodderden zou; als ze uit de vroegmis kwam had ze al 'n half dozijn medeburgers over den kam gehaald, en eer het middag was had heel het dorp, pastoor en burgemeester inclus, zijn zaligheid gekregen. Mieke Pen stak overal haar spichtigen neus tusschen, beroerde alles met haar giftige tong, wist over ieder dorpling, in één uur, meer te babbelen en te liegen dan die persoon in spe op z'n heele leven doorgemaakt had. ☒ Al lang had Mieke Pen de bezoeken van Lowieke Vanderelst bij Stans van Stintjes in de Lowie. Ze lokte 'n paar vriendinnen mee, kwezels van 't echte ras lijk zij; en samen zaten ze te loeren achter de gordijntjes, 's avonds, tegen het uur dat Lowieke komen ging. Pas was hij te zien aan den hoek, of de drie staken hun koppen bijeen, fezelden, smoezelden in 't donker: „Een echte schande! Die ouwe zot! Wie zou dat gedacht hebben!” Ze overlegden, beraadslaagden, hielden pro- en contra- (maar vooral contra-) redenen besloten: „Dat moet gedaan zijn!” ☒ Toen de pastoor den volgenden ochtend uit de sacristij kwam, dribbelde Mieke Pen met heur de geestrijke op hem af: „Och meneer pastoor, weet-et al? 'n Echte schande! Lowieke Vanderelst en Stans van Stintjes... wie had dat gedacht!” De twee anderen knikten veelbeteekenend, dat het zoo was en nog veel erger, en dat het in 't aanschijn van het heele dorp aanstoot gaf. De pastoor kende zijn klanten: „k Zal es uitzien.” ☒ Dien namiddag stond Lowieke in den hof van de pastorie tusschen de erwtenbedden te harken. Het was een fijn weertje, de zon stoofde op de jonge plantjes en de lucht rook naar kruinagel en verschgesneden gras. Lowieke voelde naar kruiden van de deugd. Hij pafte zijn pijp met smekkende halen, liet de wind wabberen langs zijn hoofd, en lachte stillekes bij zichzelf om de zachtheid van den dag. Plots onvoorziens stond de pastoor bij hem. Hij hield zijn brevier in de eene hand; met de andere schoof hij zijn tikkenhaan achteruit, als om Lowieke des te beter met zijn zwaren blik te kunnen doorboren: „Eh wel, Lowieke-jongen!” begon hij, „voor wanneer is 't dan?” „Watte, meneer pastoor?” „Wel, het huwelijk!” „Hu... huwelijk?” „Wanneer ge gaat trouwen!” verduidelijkte de pastoor. Lowieke verslikte zich in zijn speeksel, van 't danig verschieten. „Ikke, meneer pastoor?...” „Ja, natuurlijk! Iedereen weet toch dat ge verkeert met Stans van Stintjes!” „Ik? Stans... van Stintjes?...” Zijn pijp viel uit z'n mond, en wezenloos keek hij op naar den pastoor die daar groot en machtig voor hem in de zon stond, als het beeld van den strengen, onwrikbaren rechter. „Luis-ter, Lowieke, ge moet me dat niet verbergen, als 't zoo is,

HET FEESTELIJK AFSCHEID VAN DE ZUIDERZEE
MARKER VISSCHER

beken het dan; maar trek die verkeering niet te lang, hoor! Op uwen ouderdom doet ge best zoo iets dadelijk door te drijven.” „Daar... weet ik niks van...” „En die bezoeken, iederen avond? Hoor es, Lowie, as d'r niks van is, moet dat ophouen, hoor! Heel de parochie begint er over te spreken. Trouwen, — of wegblijven, verstaan?” Verlegen raapte Lowieke zijn pijp op, veegde 't zand van het mondstuk, keek dan den pastoor weer aan die onverbiddelijk scheen. „Enfin, peist er 'ns over na!” En de pastoor wandelde voort, langs de bedden salaad en de aardbeziën naar zijn bieënhal. ☒ Moedeloos, met hangende schouders, hinkend lijk een natte hond, kwam Lowieke dien avond bij Stans van Stintjes binnengestrompeld. Stans was nog bezig aan den afwasch van dezen middag. Ze wist dat het Lowieke was die binnenkwam en ze zei, over haar schouder heen: „Zet u maar, ik kom sebiet. Maar voor de zekerheid keek ze toch even om: „Wat mankeert-e?” schrok ze en kwam bijgeslept, 'n natte schotel in de hand. ☒

HET FEESTELIJK AFSCHEID VAN DE ZUIDERZEE. OP URK, WAAR DE KANTSCHOOL ZAL WORDEN GEVESTIGD

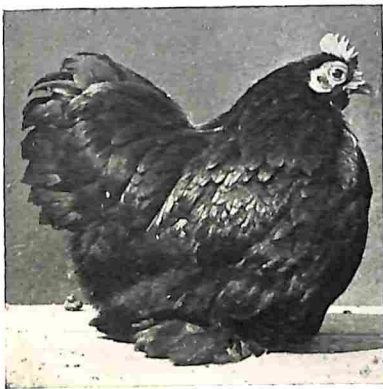
„t Is gedaàn!” krochte Lowieke. „Wat?” „t Is uit, onze loto en de rest!” „Komde nie meer?” „Ik mag nie, meneer pastoor heet me onder handen genomen. Het schijnt... ik mag hier nie meer binnenkomen... zeit de pastoor en heel de parochie.” „Wat zegde, Lowie?” „Wegblijven of trouwen, zeit de pastoor!” „Trouwen?” schudde Stans, „dat gaat toch nie meer, op onzen ouderdom.” — „Nee... ik geloof ook dat het nie gaat...” „Wat dan?” „As ik nog durf komen, ben ik mijn plaats kwijt, en m'n huis misschien ook, 't is van 't kerkfabriek en ik mag gratis wonen...” „Ja, as't zoo is!” zuchtte Stans, „ik had anders justekes ne nieuwe loto gekocht...”

☒ Dan zweeg ze. ☒ Het was hun laatste avond. Als 't negen uur sloeg, kwam Lowieke langzaam recht, klopte zijn pijp uit in den aschbak, trok z'n klak diep over z'n oogen en sukkelde naar de deur. „Tot later, Stans, en merci veur al uwe koffie, zulle!” „Geren gegund, Lowieke.” „Dag, Stans.” „Slaap wel, Lowie-jonk!” Zoo nam die schoone droom 'n einde. Met lamme beenen sjokte Lowieke door den regen naar z'n donker huizeke, achter de kerk. Het was er triestig om te schreien. Nog nooit had hij het zoo leeg en verlaten gevonden. Stillekes, bibberend van kou, kroop hij onder de dekens, en lag den heelen nacht wakker, de oogen wijd open, en luisterend naar den regen die op het dak en tegen de ruiten ruischte, eentonig, eindeloos...

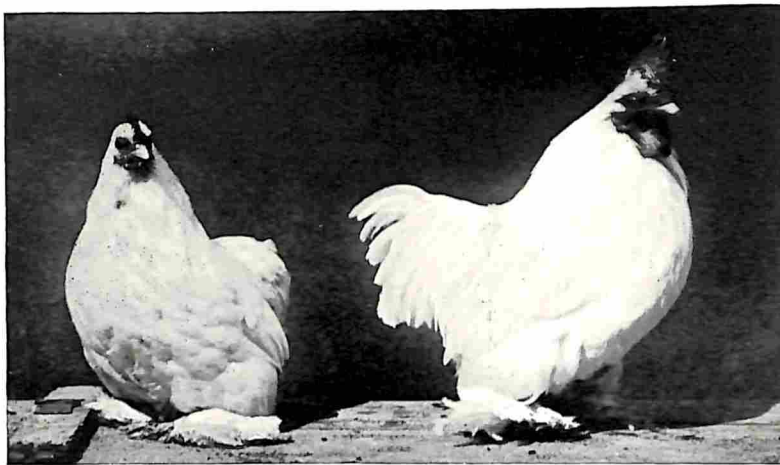
ROBERT VAN PASSEN

Dwerghoenders

DE dwerghoenders, of, zooals zij meestal genoemd werden, krielkippen, hebben de laatste tien of vijftien jaren een enormen vooruitgang medegemaakt, zoowel wat kwantiteit als kwaliteit betreft. Zag men vroeger op de tentoonstellingen betrekkelijk kleine afdelingen van deze lilliputters onzer hoenders en dan nog alleen in enkele bepaalde soorten, wat dikwijls van mode afhing — want ook in de diersport heerscht mode — tegenwoordig ziet men groote afdelingen van honderden nummers en eene verscheidenheid van soorten, waar men versteld van staat. Vooral in en na den oorlog zijn de dwerghoenders zeer vooruitgegaan, hetgeen vermoedelijk wel te danken is aan de schaarschte aan voedsel in die jaren en de wensch om dit zooveel mogelijk aan te vullen. Nu was niet een ieder in de gelegenheid groote hoenders te houden, omdat zoowel plaats als voeder ontbrak, daar dit laatste gerantsoeneerd was, doch een plaatsje voor een toompje krielien had men al spoedig en als de voeding zuinig, er viel toch altijd nog wel iets af voor de kipjes, die dit weer om konden zetten in een smakelijk eitje. Nu zijn de meeste krielien volstrekt niet minder oeconomisch dan groote hoenders. Zij leggen een behoorlijk aantal eitjes, sommige soorten ook 's winters,

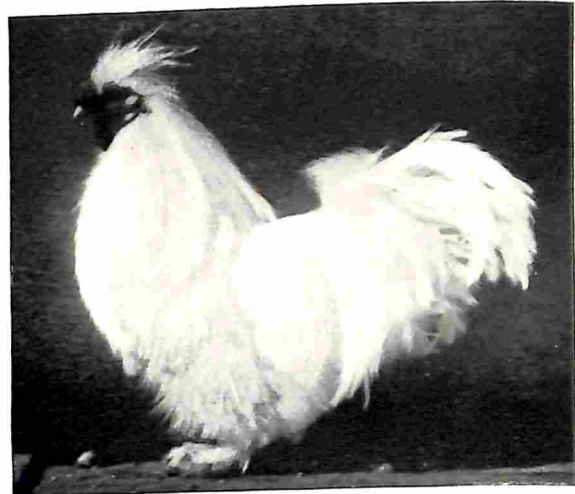
ZWART COCHINKRIELIEN
INTERNATIONALE PRIJS-
WINSTER UITMUNTENDE
IN JUUSTEN VORM EN
VOLLE BEVEDERING

KOPPEL WITCOCHINKRIELEN. UITSTEKENDE VER-
TEGENWOORDIGERS VAN HUN RAS

van een, naar verhouding tot hun lichaamsgrootte, vrij behoorlijk gewicht. Een krielei weegt al heel gauw 35 à 40 gram, terwijl een normaal ei van een leghorn niet meer dan 65 gram weegt. ☒ Zwaarderen leggen slechts enkele rassen als Welsummers en enkele Zuidelijke rassen als Minorcas of Spaansche Witwangen. De kolossale Cochins en Brahmas en sommige middenzware rassen halen dikwijls niet meer dan 60 gram. Vergelijkt men nu het gewicht van deze verschillende groote rassen met dat der krielhoenders, dan springt het

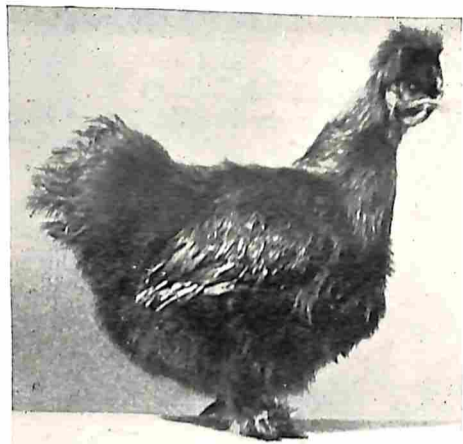
verschil der verhouding van ei en lichaamsgewicht al heel sterk in het oog. Daarbij komt dat krielien ook nog daar gehouden kunnen worden, waar men voor groote hoenders eigenlijk geen plaats heeft. Alle krielien kunnen vastgehouden worden, terwijl meerdere groote hoenders, als zij steeds opgesloten worden gehouden, het slecht doen. Er treden dan, vooral bij de levendige z.g. legrassen als leghorns, minorcas etc. allerlei ondeugden op als veerenpikken, eiereten en meer dergelijke.

WITTE ZIJDEHOEN HAAN. BEKENDE
PRIJSWINNER VAN ENGELSCH EN
HOLLANDSCHE TENTOONSTELLINGEN.
MUNT UIT DOOR RIJKE STAARTBE-
HARING

Deze kwalen ziet men bij de krielhoenders slechts zelden. ☒ Dit neemt echter niet weg dat ook zij liever in een tuin los loopen en dan ook beter leggen, doch noodzakelijk is het niet. Zij worden ook veel makker dan de meeste groote rassen, doch men mag er wel aan denken dat zij erg vlug zijn. Geheel los in den tuin zijn sommige soorten, vooral Hollandsche krielien nog al eens vliegerig en gaan dan over schuttingen en andere afrasteringen heen, brengen ongewenscht bezoek bij burens en bezorgen den eigenaar daardoor veel moeite en last. Het eenige middel hiertegen is, hen aan één vleugel iets te kort-

wieken. Dit is echter alleen maar noodig voor enkele soorten als Hollandsche krielien, Java krielien en nog enkele andere kaalbeenige krielien. Vedervoetige krielien en verkleiningen van middenzware en zware rassen als bijv. Wyandotte en Cochinkrielen vliegen zelden. ☒ Wat nu de huisvesting betreft, deze kan heel eenvoudig zijn, indien men maar zorgt dat het nachthok tochtvrij en toch voldoende geventileerd en de ren droog is. Een zonnig plekje in den tuin is aan te bevelen, indien men maar zorgt dat zij bij zeer warm weer ook schaduw hebben. Meermalen zag ik en breng dit trouwen ook zelf in toepassing dat de hokjes en rennen boven elkaar geplaatst waren, zoodat men voor een paar toompjes met een minimum ruimte kon volstaan. ☒ De voeding is even als bij hunne grootere soortgenooten, doch men kan natuurlijk met veel minder volstaan. Een krielkip wordt spoedig te vet en legt dan niet meer, waarop men met de voeding dus wel dient te letten. Over het algemeen kan men wel aannemen, dat twee krielkipjes even veel eten als een groote kip, eerder minder dan meer. Het aantal eitjes is zeer voldoende, ofschoon dit evenals bij de groote hoenders dikwijls veel afhangt van soort en stam. De eitjes hebben den naam zeer fijn te zijn, hetgeen vermoedelijk te verklaren is, doordat de dooier naar verhouding vrij groot is en die toch eigenlijk de smaak aan het ei geeft. ☒ Wat nu de fokkerij van dwerghoenders betreft ontmoet men weinig bezwaren. De eitjes zijn meestal uitstekend bevrucht, veel beter dan bij vele groote rassen en het opfokken gaat ook zonder verdere buitengewone zorgen. Men geeft een kloekje 9 hoogstens 11 eitjes, een groote kloek meer, doch deze mag dan wel een zeer kalm en voorzichtig dier zijn, daar zij anders de kleine eitjes of kuikens vertrapt. ☒ De beste maanden om krielien te broeden kans dat de kuikens van grof worden en broedt men later, dan groeien zij niet voldoende uit en blijven zij veelal te krap in

ZWART ZIJDEHOEN HEN, ZELDZAAM EXEMPLAAR. INTERNAT. PRIJSWINSTER

denzwane rassen als Cochins, Brahmas, Wyandottes etc. zijn veel rustiger dan bijv. Java of Hollandsche krielen. Alle krielen zijn ook niet even groot. Een Cochin of Brahma kriel is aanmerkelijk grooter dan Hollandsch, Java of Baardkriel. Door hun vele dons toonen zij ook nog grooter dan zij werkelijk zijn. Het aantrekkelijke in krielhoenders is behalve bij vele hun sierlijkheid die men bij groote hoenders echter ook wel aantreft, vooral hun parmantigheid, hetgeen vooral bij de haantjes sterk tot uiting komt. Het zijn vooral weer de lichtere rassen, echte kwajongens en zoo brutaal als de beul. Zij staan voor niets, vliegen den grootsten tegenstander zonder bedenken aan en geven dezen door hun grootere vlugheid dikwijls uitstekend partij. Zoo'n bokspartij tusschen een zwaar en bantam gewicht is dikwijls gemakkelijk om te zien. De krielhaan verstaat technisch uitstekend de kunst van duiken, door steeds op het juiste oogenblik tusschen de beenen van zijn grooteren tegenstander heen te schieten. Het blijft echter een ongelijke partij en men moet dus spoedig ingrijpen, voor zij de kans krijgen elkander ernstig te havenen. Opgeven doet een vurige krielhaan het nooit, tenzij hij „knock out” is. Als een bewijs van haar moed diene nog dat mijn krielkloekjes zonder mankeeren iedere kat of hond aanvliegen en op de vlucht jagen. De haantjes zorgen uitstekend voor hun hennetjes en drijven hun brutaliteit zoo ver dat zij meermalen volwassen personen aanvallen. Zelf bezit ik een Antwerpsche Baardkriel, die niemand in de buurt zijner hennetjes duldt en iedereen aanvalt. Bijna van alle bestaande groote rassen vindt men tegenwoordig dwergvormen, wel niet altijd onberispelijk, maar zij zijn er toch. Bovendien bestaan er nog verschillende krielsoorten die geheel op zich zelf staan en die men dus niet tot een groot ras kan terugbrengen. Dit zijn m.i. de meest aantrekkelijke, daar juist zij door parmantigheid en sierlijkheid uitmunten. Dit zijn in de eerste plaats de al meer genoemde Hollandsche krielen. Zij komen in alle bestaande kleuren voor met als nieuwste kleuren blauw en zalmkleurig. Voorts de Javakrielen die met de Hollandschhoenkrielen om den prijs der elegance kampen. Zij komen hoofdzakelijk voor in zwart

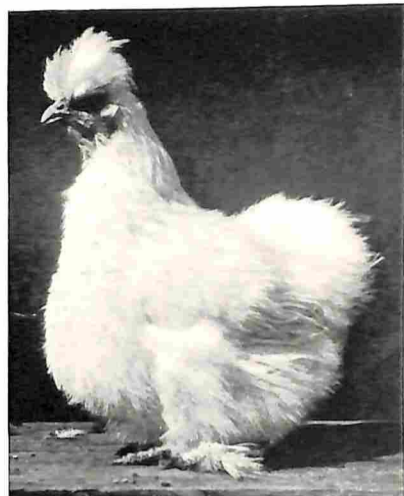
de veeren, wat bij sommige langvederige rassen als Java-krielen een groot bezwaar is. Wil men zich een toompje krielen aanschaffen, dan houden men in de eerste plaats rekening met de gelegenheid die men heeft. Alle krielen houden zich goed in een afgesloten ren, doch de eene soort toch nog weer beter dan de andere, en daar dient men rekening mede te houden. De dwergvormen der zware en mid-

deit met rozenkam komt wel voor doch is weinig gewild. Sebricht krielen, een Engelsch ras, in de kleuren zilver, goud en citroen. Deze krielen zijn een toonbeeld van wat fokkerskunde vermag. Ieder veertje heeft een zeer fijne zwarte omranding alsof het met een penseel is aangebracht. Antwerpsche Baardkrielen, die, zooals de naam reeds aanduidt, een z.g. baard dragen, d.w.z. in de plaats van kinlellen veertjes die met elkaar den baard vormen. Deze krielen, evenals de Sebricht met rozenkam, komen in een groot aantal verschillende kleuren voor, waarvan men er enkele, zooals de kwartelkleur, uitsluitend bij dit ras ziet. Nog een andere fraaie en eigenaardige kleurslag, die men zowel bij deze krielen als ook bij de Nederlandsche Sabelpoot en de Uccler Baardkrielen aantreft, is „Mille fleurs”. Ten onzent noemde men deze kleurslag vroeger porseleinkleurig, doch tegenwoordig nog al eens heel prozaisch rood, geel of blauwbont. Ofschoon duizendkleurig natuurlijk dwaasheid is en porseleinkleurig op zich zelf toch ook niets zegt, zijn deze namen toch veel aardiger dan roodbont. Ieder veertje is okergeel met aan de punt eerst een zwarte en daarna witte vlek. Hoe gelijkmatiger geteekend, des te waardevoller is het dier. Bij de sabelpootkrielen treft men ook nog blauwporselein aan, een zeer teere kleurslag, bestaande uit isabel, blauw en wit. De Sabelpoot en Uccler Baardkrielen hebben enkele kam en zwaar bevederde beenen. Het gaat niet aan om in dit artikel alle krielrassen te beschrijven of zelfs maar op te noemen, daar dit bijna alle dwergvormen van groote rassen zijn. Ik volsta dus met alleen even zonder verdere nadere rasbeschrijving, waarvoor dit artikel geen ruimte biedt, die soorten op te noemen, die geheel op zich zelf staan.

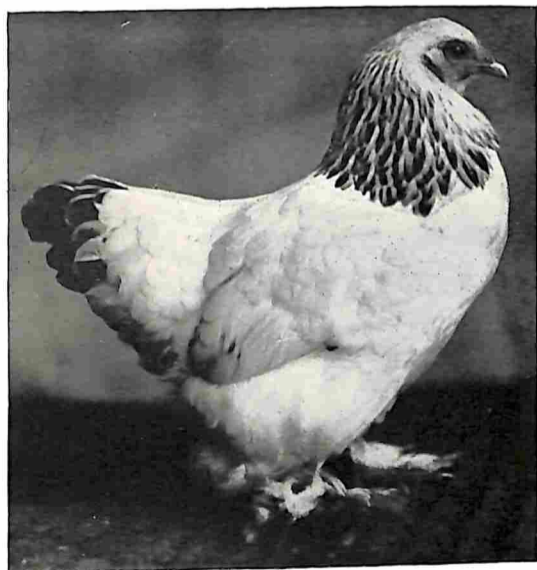
Om volledig te zijn moet ik nog drie soorten even afzonderlijk vermelden. In de eerste plaats de Engelsche Vecht-krielen, die, hoewel een dwergvorm van de groote Vecht-hoenders, toch in de krielenwereld eene klasse op zich zelf vormen. Er bestaan Oud Engelsche en Moderne Engelsche Vechtkrielen. De laatste soort komt het meeste voor en dikwijls in schitterende kwaliteit. Het zijn buitengewoon hooggestelde diertjes met lange halzen en een zeer klein lichaam. De kam van de haantjes wordt meestal gecoupeerd. De bevedering is zeer krap. Vervolgens de Chabos evenals de hieronder genoemde Zijdehoenders een Japansch ras. Zij zijn zeer laag gesteld, zoodat hun loopen meer den indruk maakt van over den grond schuifelen dan loopen. De haantjes hebben een, naar

en wit ofschoon blauw, koekkoek en patrijs toch ook wel gezien wordt. De Hollandschhoenkrielen, niet te verwarren met de zoeven genoemde Hollandsche krielen, hebben dezelfde kleuren als de groote variëteit, dus zilver en goudlaken en pel. Beide soorten hebben een z.g. dubbele of roze kam in tegenstelling met de Hollandsche krielen die een enkele kam dragen. Een varie-

houding tot hun grootte, enorme kam. Zij dragen den staart loodrecht omhoog, zoodat hij bij den haan somtijds den hals raakt. Zij komen voornamelijk voor in wit met zwarten staart, doch ook wel, hoewel minder, in andere kleuren. Tot slot de Zijdehoenders, die veelal, doch niet steeds, tot de krielen gerekend worden. Zij komen in hoofdzak in de witte

WITTE ZIJDEHOENHEN, BEKENDE PRIJSWINSTER VAN ENGELSche EN HOLLANDSCHE TENTOONSTELLINGEN. MUNT UIT IN VORM EN VOLLE BEVEDERING

DWERG BRAMAHEN, UITMUNTENDE IN VORM, KLEUR EN TEEKENING

DWERG BRAMAHAAN. PRIMA EXEMPLAAR VAN DIT BIJZONDERE RAS

kleur voor. Hun eigenaardigheid is dat de veeren meer op haar dan op veeren gelijken en zij daardoor een wollig aanzien krijgen. Als men dan nog weet dat hun vel even als hun lichtblauw, dan kan men wel begrijpen dat zoo'n Zijdehoen een zeer aparte verschijning is. Er bestaat ook een varieteit met lichte huid en roode kam, doch deze ziet men veel minder.

EEN SLIMME JAGER

1) DOOR H. E. KUYLMAN

IN de uitgestrekte Siberische wouden heerschte onrust. Hoe deze geboren was, dan niet nagaan, maar nu de herfst voor de deur stond. ☼ Een onbestemd gekreun en geklaag waarde door de kruinen van de nacht-donkere sparren en 't scheen of de bast van de berken blanker was dan weleer en of de groene blaadjes in gouden dukaten veranderd waren. ☼ Ook de lichtgroene lorken hadden een ander aanzien gekregen, een rossige glans weefde zich door de grillige, fijn-vertakte twijgen en op den bodem daaronder spreidde zich een blauw-grijs tapijt van afgevallen naalden. ☼ In den morgenstond bouwden de zonnestralen schuin-staande kolommen van nevelig licht tusschen de oeroude stammen der dennen, terwijl in den namiddag de lengende stralen der ondergaande zon diep in de wildernis drongen en het grijze rendiermoss deed glanzen als fijn bewerkt zilver. ☼ Als de nacht te voorschijn sloop uit de donkere hoeken van het woud, kropen de nachtwakers, zooals wolf, vos, marter, bunzing en hermelijn uit hun holen, slopen langs de jachtpaden en in hun blik grijnsde de moordlust, in hun wit-blinkende tanden schuilde de dood. ☼ Niet als in zomertijd, gunden zij elkander den buit, doch afgunstig op elkaar, betwistten zij nu elkander elke prooi. Wanneer de doods-kreet van een slachtoffer de doodelijke stilte verbrak, snelden de antleren toe en de sterkste liet dan zijn rechten gelden en roofde vaak, wat de zwakkere gevangen had. ☼ In den hemelocean, boven de nog ongerepte wouden en uitgestrekte steppen heerschte ook onrust. Vreemde, krijschende klanken, schelle kreten klonken vaak door tot de aarde en als antwoord hief dan de steppewolf zijn kop op en zong zijn jachtkreet uit over het gebied, waarover de poolnacht weldra zijn vleugelen zou spreiden en hongeren en koude zouden regeeren. In den donkeren nacht trokken de wilde ganzen, de eenden, de siberische lijsters en andere zuidwaarts, vluchtend voor den komenden winter. Maar ook des daags gunden zij zich weinig rust en dikwijls zag men in de heldere vrieslucht een donkere streep, die telkens van vorm veranderde; dat waren eenden, die sneller dan welke andere vogels ook, voorbijsnorden. Dan weer schreven de ganzen hun V's op het diepe blauw en telkens klonk hun „gie-gak" als de leider zijn plaats afstond aan een ander, die dan weer de eerste van den troep werd. ☼ Daar tusschen kronkelden vaak als een serpentine een koppel kieviten, die, verdreven uit het groote moeras, eveneens vluchtte voor het hongermmonster. ☼ Over de bosschen van de Veluwe hing de herfstsluier. 't Was een bont gekleurd doek, waarin goud en rood de boventoon hadden. Nog plakten hier en daar lila tinten van de nu stervende heide, waar, als een in zich zelf gekeerde wachter, een norische jeneverstruik eenzaam te peinzen stond. ☼ Maar ook hier was ongemerkt de stemming veranderd. 't Waren niet

alleen meer de meezen en goudhaantjes, die de somberheid der eeuwig-ruischende dennenbosschen met hun lispelende stemmetjes een oogenblik verjoegen. ☼ Telkens en telkens weer kwamen er nu nieuwe gasten en in alle brandde de trekkoorts, in alle was de zwerflust ontwaakt. Maar ook zij, die zich niet op vleugels konden verheffen, hadden dat onbestemde gevoel gekregen en ofschoon zij niet zoover gingen als de vogels, gevoelden zij een drang om zich te verplaatsen. ☼ De hazen liepen uren ver; de konijnen, die in kolonies leefden, verbraken den band, die hen aan de woonplaats bond, en vormden opnieuw andere kolonies; zelfs de ratten trokken naar elders en zoo geleek het wel of een groote landverhuizing plaats had. ☼ Zoo laaide de gloed in alles wat leefde, zoo deed de herfst zijn intrede met vurige, vlammeende kleuren en in dier en plant gloeide het herfstvuur met onbluschbare kracht. ☼ Aan den oever van de Hierdensche beek woonde Roofgaw de Vos. Zijn buitengewone sluwheid en een groote dosis geluk hadden hem tot nog toe gespaard en hem een leeftijd doen krijgen, die bijna door geen enkele van zijn soort bereikt wordt. ☼ Ontelbare malen was hij vervolgd, onnoembare keeren was hij den dans ontsprongen,

wanneer jagers en honden hem najoegen. Hoe dikwijls had hij niet de sprenkels en vallen, die op zijn pad gezet waren, moeten vermijden en hoe vaak had zijn aan verstand grenzend instinct hem niet uit dreigende gevaren gered. ☼ Dezen zomer echter had hij een goed leven gehad. In het diepe hol, goed verborgen tusschen adelaarsvarens en dreigende braamslingers had zijn vrouwtje een nest met een vijftal jongen groot gebracht en alhoewel zijn strooptochten zich vaak uitstrekten tot in de kippenhokken van de boerenwoningen had men hem met rust gelaten, zoodat de kinderen opgegroeid waren tot krachtige vossen, die nu reeds in hun eigen onderhoud voorzagen. Nu woonde hij weer alleen en langzamerhand had zich bij het lengen der nachten dat elk jaar terugkomend gevoel van hem meester gemaakt, dat hem drong tot roekeloze daden, tot het nog feller najagen van levenden nog dan in zomertijd voor-

Foto C. J. Steenbergh

GEVEL IN DE BAKKERSTRAAT TE ARNHEM

zag het bosch hem nu van prooi, want dagelijks kwamen er vreemde gasten, die verjaagd uit het hooge Noorden, hongerig neerstreken, waar de rijkbeladen eiken en beuken hun vruchten gratis aanboden. In den plas, die diep verschole tusschen opgaand hout, zijn blinkend gelaat ophief, naar den reinen najaarshemel, daalden met luid gerucht vluchten wilde eenden, waartusschen zich vaak talingen en smienten gemengd hadden en somtijds gebeurde het zelfs, dat een zilverblanke zwaan zijn geweldige wicken streek en een bezoek bracht aan de plas. ☼ Als de nacht zijn donkere vleugels gespreid had over bosch en veld, sloop de vos uit zijn hol en begeerig richtten zijn bliken zich naar den waterplas, waar hij een overvloedigen maaltijd wist. Onhoorbaar sloop hij dan langs de diepe paden, zorgde er voor den nachtwind steeds voor zich te hebben en wanneer hij eindelijk den singel van elzenhout bereikt had, drukte hij zich op den bodem en schoof langzaam voort tot aan den rand van het water. Een groote, wijdvertakte stronk gaf een prachtige dekking en nu wachtte hij geduldig op de dingen, die komen zouden. ☼ Niet lang duurde het of een paarl-grijze eend met brocaat-kleurigen kop kwam aan het hoofd van een zestal grauwboune vrouwtjes naar den laag geofden wal gezwommen en na zich overtuigd te hebben, dat alles veilig was, zetten zij zich alle op den kant om met druk bek-beweeg zich de veeren in te vetten.

(Wordt vervolgd)